

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Mihin tähtäät, nursing-ohjelma?

Tässä artikkelissa pohditaan, millainen ammattikorkeakoulujen hoitoalan englanninkielinen tutkinto-ohjelma on suomen kielen oppimisen näkökulmasta. Artikkelin pohjautuu asiasta tehtyyn taustatutkimukseen, omiin kokemuksiimme kansainvälisille hoitoalan opiskelijoille suunnattujen suomen kurssien opettajina sekä opiskelijoilta saatuun palautteeseen. Haluamme nostaa esiin kysymyksen siitä, mikä on ammattikorkeakoulujen englanninkielisten hoitoalan tutkinto-ohjelmien tavoite.

Julkaistu: 13. helmikuuta 2019 | Kirjoittanut: Anu Mustonen ja Sara Tuisku

Hoitoala on usein maahanmuuttajataustaisen valinta

Hoitoalalla työskentelee yhä useampi hoitaja, jonka äidinkieli ei ole suomi.

Ulkomaalaistaustaisten Suomessa suorittamista toisen asteen ja korkean asteen tutkinnoista suurin osa sijoittuu sosiaali- ja terveysalalle sekä palvelualalle (Maahanmuuttajat sosiaali- ja terveysalalla 2018). Maahanmuuttajataustaiset hoitajat työskentelevät suomalaisia useammin perusterveydenhuollossa ja vanhustenhuollossa, joissa henkilöstövaje on suuri.

Maahanmuuttajataustaisilla hoitajilla onkin tärkeä rooli työvoimapulan paikkaamisessa (mt.). Voidaan olettaa, että tulevaisuudessakin hoitoalalle hakeutuu yhä useammin henkilö, jolle suomi on toinen kieli (ks. esim. Lehtimaja & Kurhila 2018).

Maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden lisääntyminen hoitoalalla on saanut aikaan keskustelua riittävästä kielitaidosta. Puutteellinen kielitaito voi pahimmassa tapauksessa johtaa potilasturvallisuuden vaarantumiseen (esim. Tervola 2017). Terveystieteiden opiskelijat myös kokevat usein puutteellisen kielitaidon potilasturvallisuusriskinä ja katsovat sen aiheuttavan luottamuspuutetta (Nykänen 2014).

Luonnollisesti kielitaito on hoitotehtäviin rekrytoitaessa hyvin keskeinen tekijä, ja esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota riittävään kielitaitoon (Maahanmuuttajat sosiaali- ja terveysalalla 2018). Olisi myös tärkeää keskustella ja mahdollisuuksien mukaan määritellä, mitä riittäväällä kielitaidolla tarkoitetaan kussakin kontekstissa. Erilaisissa työtehtävissä – myös hoitoalalla – työntekijä selviää ja tulee toimeen erilaisella kielitaidolla. Työtehtävän tyypilliset vuorovaikutustilanteet voivat olla kielitaidon näkökulmasta hyvinkin erilaisia riippuen työnkuvasta: esimerkiksi anestesia- ja sairaanhoitajan ja mielenterveys- ja sairaanhoitajan kielitaitovaatimukset eroavat toisistaan.

Työnantajapuolella asia nähdään usein siten, että työntekijän tulee saada ammatillinen pätevyytensä opiskeluaikana ja olla valmis tullessaan työhön. Jos jokin ammattitaidon osa-alue kaipaa harjoitusta, ajatellaan, että sen kehittäminen on työntekijän itsensä vastuulla. (Virtanen 2017.)

Keskustelu maahanmuuttajataustaisista hoitajista ja lääkäreistä keskittyy yleensä kieliasiaan. Pitää kuitenkin muistaa, että asiakkaat kokevat maahanmuuttajataustaisen hoitohenkilöstön pääosin positiivisesti ja heidän vahvuutensa asiakkaan kohtaamisessa tunnustetaan (esim. Nykänen 2014; Virtanen 2017). Tarve työvoimapulan paikkaamiseen tiedostetaan, ja maahanmuuttajat ovat tässä tärkeässä asemassa. Olisi myös hyvä nähdä maahanmuuttaja työpaikalla sellaisena voimavarana, joka lisää organisaation osaamista. Kyse ei ole pelkästään suomea toisena kielenä puhuvasta kollegasta, vaan myös asiakkaiden kohtaamisesta – onhan maahanmuuton myötä myös yhä useampi potilas muu kuin syntyperäinen suomalainen. Lisäksi tulisi huomioida se, että esimerkiksi selkokielen taidoista on hyötyä kaikissa hoitotyön tilanteissa, myös suomalaisten kanssa. Hoitoalan työpaikkojen kieli- ja kulttuuritietoisuutta tulisikin lisätä. Tämä vaatii aikaa ja resursseja kaikille osapuolille.

Sairaanhoitajaksi englanninkielisestä tutkinto-ohjelmasta

Suomessa sairaanhoitajaksi on ollut mahdollista opiskella englanninkielisessä tutkinto-ohjelmassa jo yli 20 vuoden ajan (Kela & Komppa 2011). Tutkinto on tarjolla useissa eri ammattikorkeakouluissa. Näissä tutkinto-ohjelmissa opiskelee suomalaisten opiskelijoiden ohella iso joukko opiskelijoita, joiden äidinkieli ei ole suomi – sekä Suomessa asuvia maahanmuuttajia että ulkomailta opiskelemaan saapuvia, joilla ei ole aiempia suomen kielen opintoja. Kun englanninkielisiä tutkinto-ohjelmia tarkastellaan suomen kielen oppimisen näkökulmasta, huomataan, että riittävän ammatillisen kielitaidon saavuttaminen opintojen aikana on hyvin haasteellista. Tämä johtuu pitkälti siitä, että alun perin näitä tutkinto-ohjelmia suunniteltaessa ei kielen oppimisen näkökulmaa juurikaan huomioitu. (Komppa 2015.) Sosiaali- ja terveystieteiden ammattijärjestö Tehy suhtautuukin englanninkieliseen hoitoalan koulutukseen kriittisesti, sillä se katsoo, että koulutuksen antamat työllistymismahdollisuudet ovat rajalliset (Mäkinen 2015).

Osassa hoitoalan englanninkielisistä tutkinto-ohjelmista ei ole suomen kielen lähtötaaso-vaatimusta. Esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) Nursing-ohjelmassa osa opiskelijoista aloittaa suomen kielen opintonsa ihan alkeista. Kun huomioidaan, että harvan opiskelijan äidinkieli on englanti, ymmärretään tilanteen haastavuus: on opittava kahta kieltä sekä ammattiosaamista. Moni havahtuu suomen kielen osaamisen tärkeyteen vasta valmistuttuaan, kun työpaikkaa ei löydy.

Tilanne haastaa englanninkieliset tutkinto-ohjelmat. JAMKissa onkin jo pidemmän aikaa kehitetty hoitoalan opintojen ja suomen kielen kurssien integraatiota, viimeisimpänä esimerkiksi tuomalla suomea hoitoalan tunneille ja toisinpäin sekä suomen kielen opettajan harjoittelupaikkavierailuilla. (Ks. lisää Mustonen & Tuisku 2018.) Yhtenä tavoitteena on kehittää opiskelijoiden valmiuksia työskennellä suomen kielellä valmistumisensa jälkeen. Toinen on tavoite lisätä työnantajien kieli- ja kulttuuritietoisuutta.

Ongelmana kuitenkin on se, että hoitoalan opintojaksoilla on sekä ei-suomenkielisiä että suomenkielisiä opiskelijoita. Prioriteettina on hoitoalan sisältöjen oppiminen, ja koska kyseessä on englanninkielinen ohjelma, opetus tapahtuu englanniksi. Tällöin suomen kielen näkökulma jää lähinnä aiheeseen liittyvien sanojen esiin tuomiseksi, jolloin jälleen toisinnetaan

maallikkokäsitystä ammattikielen oppimisesta sanalistoina (ks. esim. Virtanen 2011). Toisinaan tunneilla on ollut aiheeseen liittyviä suomen kielen opettajan tekemiä mallidialogeja esimerkiksi keskustelusta potilaan kanssa. Niiden käyttäminen jää kuitenkin paljolti opiskelijan itsensä vastuulle, kun opittavana on myös hoitoalan käytänteet itsessään. Tämän vuoksi harjoittelu painottuu yleensä ammatillisiin käytännön taitoihin. Se on ymmärrettävää – esimerkiksi injektointi oikealla neulalla on varmasti jännittävä ja keskittymistä vaativa toimenpide suomea äidinkielenään puhuvalle opiskelijallekin. Uuden oppiminen vie energiaa, ja opiskelijalla, jonka äidinkieli ei ole suomi, on opittavana hoitotyön käytänteiden lisäksi uusi kieli. Mallidialogeissa on myös se ongelma, että ne eivät tietenkään vastaa autenttista kieltä – opiskelija voi saada itselleen mallin yksinkertaisista perusfraaseista ja keskustelun mahdollisesta kulusta suomeksi, mutta tosielämä ei ole mallidialogin kaltainen.

Kieliopin opettaminen tai siitä keskustelu ei useinkaan istu hoitoalan tunneille, sillä silloin suomenkieliset opiskelijat turhautuvat. Ei-suomenkielisten opiskelijoiden erottaminen omaksi ryhmäkseen taas jättäisi heille todennäköisesti suppeammat tiedot ammatillisista sisällöistä tai lisäisi heidän opintokuormaansa suomea äidinkielenään puhuviin nähden.

Ammatillisen kielitaidon oppimisessa kieliopin ja alan sanaston hallinta on toki tärkeää, mutta kielenoppiminen on myös paljon muuta. Pelkästään suomenopettajan on kuitenkin vaikea yksinään opettaa hoitoalan kielellisiä käytänteitä, sillä hänellä ei usein ole hoitoalaan liittyvää ammattitaitoa. Kuvitellaan tilanne, jossa opiskelija on kirjoittanut itselleen muistiin harjoittelussa kuulemansa kysymyksen ”Onko sytyt jo tullu?” ja tulee kysymään sen merkitystä suomenopettajalta. Luultavasti suomenopettaja ei osaa kertoa, että kysymys koskee tilattuja sytostaatteja. Hoitoalan opettaja todennäköisesti osaisi selittää asian, mutta tarkoituksenmukaisempaa olisi, että asia selviäisi opiskelijalle autenttisisessa tilanteessa.

Lisäksi työelämässä jokaisella työyhteisöllä on oma kielensä (ks. esim. Kela & Komppa 2011). Osaston puhekielessä saatetaan puhua esimerkiksi ”lanssarista” tai ”enskasta” – suomenkieliseltäkin voi kestää hetken ymmärtää merkitys. Toisen kielen oppijalle molemmat taas ovat todennäköisesti käsittämättömiä, ellei kukaan hoksaa kertoa, että yleiskielen sana on ensihoitaja. Lopulta siis suomen tai hoitoalan opettajan ei ole hyödyllistä opettaa opintojaksolla suurta määrää ammatillisen puhekielen ilmauksia, vaan tässäkin hyödyllisintä olisi, että harjoittelu- tai työpaikalla ollaan tietoisia kielestä ja selitetään ilmauksia kielenoppijalle sitä mukaa, kun niitä tulee eteen.

Kieltä opitaan vuorovaikutuksessa käyttämällä sitä eri tilanteissa etenkin luokkahuoneen ulkopuolella. Erilliset kielikurssit, joita on yleensä muiden opintojen ohella muutama tunti viikossa, eivät yksistään riitä. Myös Rajala ja Takaeilola (2017) sekä Lehtimaja ja Kurhila (2018) kiinnittävät huomiota samaan asiaan ja toteavat, että vaikka suomen kielen opetus olisi hyvää ja laadukasta, eivät erilliset kielikurssit tuota riittävää ammatillista kielitaitoa. Kielikursseilla on kuitenkin oma paikkansa, sillä kielenopetus on ammattitaitoa vaativaa työtä. Siten sitä ei tule jättää pelkästään työ- ja harjoittelupaikkojen vastuulle. Esimerkiksi Strömmer (2017) toteaa, että toista kieltä opettelevien olisi hyödyllistä oppia kieltä sekä formaalissa kielikoulutuksessa että työpaikoilla. Avain tähän olisi panostaa moniammatilliseen yhteistyöhön.

Unelmien nursing-ohjelma?

Opetussuunnitelmia uudistetaan aika ajoin, ja ops-työhön osallistuu moni henkilökunnan jäsen. Toivottavaa olisi, että ops-uudistuksissa huomioitaisiin myös kielenopettajien näkökulma kielenoppimiseen ja kielenopettamiseen. Olisi tärkeää huomioida myös opiskelijoiden

kokemukset (Garam 2009).

Kun JAMKin ei-suomenkieliset hoitoalan opiskelijat saivat tehtäväkseen ideoida vapaasti unelmiensa nursing-ohjelmaa, tuloksena oli monta pohtimisen arvoista ideaa tutkinto-ohjelman kehittämiseksi. Opiskelijat ymmärtävät suomen kielen merkityksen ja lisäisivät sen osuutta opinnossa. Yhtenä ideana opiskelijat ehdottavat myös sitä, että englanninkielinen ohjelma integroitaisiin suomenkieliseen ohjelmaan. Opiskelijat myös esittävät, että nursing-ohjelmassa olisi mahdollisuus valita kaksi linjaa: ne, jotka haluavat työskennellä ulkomailla ja ne, jotka haluavat työskennellä Suomessa. Opiskelijoilla on myös paljon käytännön S2-opetukseen liittyviä ideoita, jotka haastavat S2-opettajan osaamisen ja tarkoittaisivat tiiviimpää yhteistyötä hoitoalan opettajien kanssa. Esimerkiksi hoitotyön kirjaamisen opettamisessa yhteistyö olisi tärkeää.

Paineet siitä, että opiskelija saavuttaa riittävän suomen kielen taidon, kasautuvat tällä hetkellä pitkälti suomi toisena kielenä -opettajalle, tai näin ainakin opettaja kokee. Lisäksi opiskelijoiden ja muiden kuin kielipedagogiikan asiantuntijoiden odotukset kielitaidon kehittymisen suhteen ovat usein epärealistisia. On myös hyvä muistaa ja muistuttaa, että nykyäskäytännön mukaan sellaisen kielitaidon kehittyminen, jolla pärjää opiskeluissa ja työelämässä suomeksi, kestää keskimäärin 5–7 vuotta.

Kielenopettajina pidämme tärkeänä sitä, että työssäoppimisjaksot tukisivat nykyistä paremmin suomen kielen oppimista. Hoitotyön harjoittelu on kielenoppimiselle mitä mainioin paikka, etenkin kun opiskelijan opinnoista noin kolmannes on käytännön harjoittelua. Harjoittelun ohjaaja ei kuitenkaan ole kielenopettaja eikä hänen tarvitsekaan olla. Kielenoppimisen kannalta parempiin tuloksiin päästäisiin todennäköisesti kieli- ja kulttuuritietoisuuden lisäämisellä yhteistyössä kielenopettajan kanssa.

JAMKissa suomen kielen opintopolku on tällä hetkellä suunniteltu alkeista aloittavalle opiskelijalle. Kuitenkin osa aloittavista suomea toisena kielenä puhuvista opiskelijoista osaa jo suomea. Heidän kohdallaan on vaarana, että jo hankittu suomen kielen taito heikkenee opintojen aikana. Moni näistä opiskelijoista kykenisi opiskelemaan myös suomenkielisessä tutkinto-ohjelmassa etenkin, jos saisivat alkuun tukea. Tänä päivänä puhutaan paljon joustavista henkilökohtaisista opintopoluista. Esimerkiksi jo suomea osaavan maahanmuuttajataustaisen opiskelijan etu olisi rakentaa sellainen polku, joka tukisi hänen suomen kielen kehittymistään ja parantaisi näin työllistymismahdollisuuksia valmistumisen jälkeen.

Jos englanninkielisten hoitoalan tutkinto-ohjelmien tavoitteena on tarjota opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, väylä kouluttautua ja jäädä Suomeen työskentelemään, helpottaa hoitoalan työntekijäpulaa sekä saada lisää veronmaksajia, tutkinto-ohjelmaa tulisi tarkastella objektiivisen kriittisesti. Ensisijaisen tärkeää on huomioida kielenoppimisen näkökulma ja lähteä rakentamaan tutkinto-ohjelmaa kielen ja hoitoalan opettajien ja asiantuntijoiden sekä harjoittelupaikkojen ja työelämän edustajien yhteistyönä.

Anu Mustonen, FM, KM, on suomen kielen ja viestinnän lehtori Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Sara Tuisku, FM, on suomen kielen ja viestinnän tuntiopettaja Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Lähteet ja taustakirjallisuus

Garam, I. 2009. *Vieraskieliset tutkinto-ohjelmat suomalaisissa korkeakouluissa. Tietoa ja tilastoja -raportti*. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. Viitattu 1.2.2019.

http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/15461_vieraskieliset_tutkinnot.pdf

(http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/15461_vieraskieliset_tutkinnot.pdf).

Kela, M. & Komppa, J. 2011. Sairaanhoidajan työkieli – yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielen oppimiseen toisella kielellä. *Puhe ja kieli*, 31(4), 173–192.

Komppa, J. 2016. Työnantajan odotukset, työntekijän vastuu ja työyhteisön tuki. Näkökulmia korkeakoulutettujen maahanmuuttajien ammatillisen suomen oppimiseen. Teoksessa Kalliokoski, J., Mård-Miettinen, K. & Nikula, T. (toim.) *Kieli koulutuksen resurssina: vieraalla ja toisella kielellä oppimisen ja opetuksen näkökulmia*. Afinla-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2015 / n:o 8, 168–185. Viitattu 2.1.2019. <https://journal.fi/afinla/article/view/53778> (<https://journal.fi/afinla/article/view/53778>).

Komppa, J. 2017. *Hoitotyön suomea. Toiminnallisia harjoituksia hoitoalan s2-opetukseen*. Helsinki: Finn Lectura.

Lehtimaja, I. & Kurhila, S. 2018. Sairaanhoidajan ammatillisen kielitaidon kehittäminen työyhteisössä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(5). Viitattu 2.1.2019. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2018/sairaanhoidajan-ammattillisen-kielitaidon-kehittaminen-tyoyhteisossa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2018/sairaanhoidajan-ammattillisen-kielitaidon-kehittaminen-tyoyhteisossa>).

Maahanmuuttajat sosiaali- ja terveysalalla. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.1.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-osallisuus-ja-kotoutuminen/tyoelama/maahanmuuttajat-sosiaali-ja-terveysalalla> (<https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-osallisuus-ja-kotoutuminen/tyoelama/maahanmuuttajat-sosiaali-ja-terveysalalla>).

Mustonen, Anu & Tuisku, Sara 2018: Monikulttuurisuus haastaa hoitoalan. Hyviä käytänteitä ja kokemuksia englanninkielisten sairaanhoidajaopiskelijoiden S2-opetuksessa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Mari Koivunen & Ulla Korvenpää (toim.) *TEHDÄÄN TULEVAISUUS YHDESSÄ! Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opetuksen päivät 4.–5.10.2018 Xamkissa Mikkelissä*. 22–28.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157797/URNISBN9789523441019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

(<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157797/URNISBN9789523441019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>).

Nykänen, M. 2014. *Ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön suomen kielen taito terveydenhuollon asiakkaiden kokemana*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 15.1.2019.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95724/GRADU-1403067669.pdf?sequence=1> (<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95724/GRADU-1403067669.pdf?sequence=1>).

Rajala, S. & Takaeilola, M. 2017. Ammatillisen kielitaidon kehittyminen sairaanhoitajien pätevoitymiskoulutuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 8(5). Viitattu 18.1.2019. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2017-2/ammattillisen-kielitaidon-kehittyminen-sairaanhoitajien-patevoitymiskoulutuksessa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2017-2/ammattillisen-kielitaidon-kehittyminen-sairaanhoitajien-patevoitymiskoulutuksessa>).

Seilonen, M., Suni, M., Härmälä, M. & Neittaanmäki, R. 2016. Ammatillisen kielitaidon arviointikokeilu terveydenhuollon alalla. Teoksessa Ari Huhta & Raili Hildén (toim.) *Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa*. AFinLA-e:n vuosikirja 2016. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia (9). Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. 110–141.

Strömmer, M. 2017. *Mahdollisuuksien rajoissa: Neksusanalyysi suomen kielen oppimisesta siivoustyössä*. Jyväskylä Studies in Humanities 336. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tervola, M. 2017. Työelämän näkökulma maahanmuuttajataustaisten lääkäreiden kielitaitoon. Julkaisussa *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*. Nro 3/2017. Viitattu 18.1.2019. <https://journal.fi/sla/article/view/65564> (<https://journal.fi/sla/article/view/65564>).

Virtanen, A. 2011. Käsityksiä kansainvälisesti rekrytoitujen hoitajien ammatillisesta kielitaidosta ja sen kehittymisestä. Mediakeskusteluiden ja asiantuntijan haastattelun analyysia. *Puhe ja kieli*, 31 (4), 153–172.

Virtanen, A. 2017. *Toimijuutta toisella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoitteluissa*. Jyväskylä Studies in Humanities 311. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Artikkeliin viittaaminen

Mustonen, A. & Tuisku, S. (2019). Mihin tähtää, nursing-ohjelma? *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(1). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/mihin-tahtaat-nursing-ohjelma> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/mihin-tahtaat-nursing-ohjelma>)